

در سیدصد و یازدهمین برنامه سه‌شنبه‌های علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی انجام شد

رونمایی از نسخه خطی «الدروس الشرعیه فی فقه الامامیه» در کتابخانه رضوی

سیدصد و یازدهمین برنامه سه‌شنبه‌های علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی با محوریت رونمایی از نسخه خطی «الدروس الشرعیه فی فقه الامامیه» تألیف شهید اول، در کتابخانه رضوی برگزار شد.

به گزارش گنجینه رضوی، این مراسم ۲۸ مهر ۱۴۰۵، همزمان با سالروز شهادت فقیه بزرگ قرن هشتم هجری قمری، محمد بن مکی عاملی معروف به شهید اول، با حضور جمعی از مدیران، کارشناسان، محققان و خادمیاران سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی و سایر علاقه‌مندان، در تالار اندیشه کتابخانه مرکزی حرم مطهر حضرت رضا(ع) اجرا شد.

سیدرضا صداقت حسینی، کارشناس ارزشیابی و ثبت نسخ خطی مدیریت مخطوطات آستان قدس رضوی با اشاره به اینکه کتاب الدروس الشرعیه فی فقه الامامیه توسط شهید اول در سال ۷۸۴ هجری قمری در موضوع فقه به زبان عربی تألیف شده است، گفت: در این مراسم، از نسخه خطی این اثر که به‌خط نسخ ۲۱سطری در سال ۸۲۲ هجری قمری کتات شده است، رونمایی شد.

وی با تأکید بر اهمیت این کتاب، ادامه داد: این نسخه از جمله آثار موجود در کتابخانه حرم مطهر رضوی به شمار می‌آید که در سال ۱۰۳۷ هجری قمری (دوره صفوی)، توسط امیر جبرئیل از واقفان عمده این کتابخانه به‌روضة رضویه اهدا شده است.

وی افزود: از نظر قدمت کتابت نیز نسخه حاضر یازدهمین نسخه قدیمی از کتاب الدروس الشرعیه فی فقه الامامیه در کتابخانه‌های ایران محسوب می‌شود. صداقت حسینی بیان کرد: قدیمی‌ترین نسخه خطی از این کتاب شهید اول که در کتابخانه مجلس شورای اسلامی وجود دارد، در سال ۷۸۵ هجری قمری کتابت شده است.

این کارشناس مدیریت مخطوطات آستان قدس رضوی گفت: همچنین طبق بررسی‌های انجام شده، ۲۸۰ نسخه خطی از کتاب الدروس الشرعیه فی فقه الامامیه در کشور وجود دارد که از ۷۸ نسخه آن، در کتابخانه این آستان مقدس نگهداری می‌شود.

وی تصریح کرد: در مجموع، هزار و ۱۰۱ نسخه خطی از تألیفات شهید اول در کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی وجود دارد که موضوع هزار و ۶۸نسخه آن، فقه است.

شهدای ایمان فقاहत

در ادامه، محمد وفادار مرادی، محقق و کارشناس کتاب‌های خطی با موضوع «شهدای ایمان فقاहत»، عنوان کرد: از زندگی و سلوک شهدای ثلاثه فقاहत مشخص است که آن‌ها تحت تأثیر ایمان اکبر بودند و در راه فقاहत به درجه رفیع شهادت نائل آمدند.

وی در تعریف ایمان اصغر و ایمان اکبر، گفت: در ایمان اصغر، شما به‌عنوان شیعه امامیه، اوامر پیامبر اکرم(ص) را اطاعت می‌کنید که در این مسیر نواقصی هم دارید، ولی در ایمان اکبر، شخص به‌طور کامل یعنی باطنی و ذاتی، تسلیم رسول الله(ص) است و هیچ ایراد باطنی بر اوامر ایشان نمی‌گیرد.

وفادار مرادی افزود: ایمان اکبر با دو طریق؛ ابتدا با جهاد اصغر یعنی شهادت در میدان نبرد و جنگ و سپس با شهادت در راه نشر احکام پیامبر اکرم(ص) به‌وجود می‌آید. هر سه شهید اول، ثانی و ثالث در راه نشر احکام رسول اکرم(ص) به شهادت رسیدند.

وی بیان کرد: از دیگر ویژگی‌های مشترک این سه شهید بزرگوار می‌توان به این نکته اشاره کرد که آن‌ها علاوه بر استفاده از محضر علمای شیعه، نزد علمای اهل سنت نیز شاگردی کرده بودند و می‌توانستند در چند مذهب فتوا دهند. در حقیقت، آن‌ها دانای فقه تطبیقی بودند.

این محقق پیشکسوت در این مراسم در معرفی هر چه بیشتر شهدای ثلاثه فقاहत به چگونگی به شهادت رسیدن آن‌ها نیز اشاره و بیان کرد: محمد بن مکی عاملی صاحب کتاب ارزشمند «اللمعه الدمشقیه»، به شکلی بسیار جانسوز به شهادت رسیده است.

وی ادامه داد: کتاب اللمعه الدمشقیه، موجزترین کتاب فقه شیعه به شمار می‌آید که شهید اول آن را به درخواست یکی از بزرگان سربداران خراسان در هفت روز در حبس یا تحت نظر نوشته است. تمامی احکام تشیع در این اثر ذکر شده است.

وفادار گفت: طبق گفته‌های فخر المحققین، استاد شهید اول، محمد بن مکی عاملی در همان دوران جوانی (۱۷سالگی) جایگاه علمی بالایی داشته و استادش از علم او استفاده می‌کرده است.

وی خاطرنشان کرد: شهدای ثلاثه فقاहत در دفاع از فقاहत اهل بیت(ع) به شهادت رسیدند و با شهادت خود اعتقادات خود را ثابت کردند. به عبارتی آن‌ها جهاد فقاहत را به اوج رساندند.

محمد حسین مروج کاشانی

جناب آقای طبسی عرض می‌کردم که من خیلی دلم می‌خواست که این اشتغالات سیاسی و این مشاغل و این چیزهایی که حالا ما از روی باید گفت احساس وظیفه – دیگر واقعاً هیچ عامل و انگیزه دیگری توی آن نیست- اگر نداشته باشم یا آن روزی که نداشته باشم، دلم می‌خواست بیایم اینجا توی یکی از این مؤسسات فرهنگی شما، معتکف این کارهای فرهنگی آستان قدس بشوم؛ از بس واقعاً وقتی که انسان می‌بیند، اگرچه من از نزدیک هم نیامدم کارها را خیلی در همه قسمت‌هایش بازدید کنم، اما دورادور آثارش را که انسان می‌بیند حسرت می‌خورد و احساس شوق می‌کنده‌اینکه یک چنین کارهایی را انجام داده، ما‌ها خب بالاخره آن ذات و جوهر حقیقی ما جوهر طلبگی است و دوست می‌داریم کارهای فرهنگی و کارهای طلبگی خودمان را...»

این بخشی از بیانات رهبر شهید(ره) حضرت آیت‌الله‌العظمی سیدعلی حسینی خامنه‌ای(ره) در دوران تصدی ریاست جمهوری و در دیدار با مسئولان فرهنگی آستان قدس و با هیئت تحریریه روزنامه قدس، به تاریخ دوم فروردین سال ۱۳۶۸شمسی است. (منبع: فصل اول کتاب آستان قدس رضوی در کلام امام‌ورهبری، تألیف حجت‌الاسلام‌والمسلمین محمدرضا طاهری، چاپ دوم، سال ۱۳۹۸، انتشارات آستان قدس رضوی (به‌نشر)، ص ۴۸)
به همین بهانه و در ادامه این گزارش به بیان برخی از سخنان و فرمایشات امام‌راحل(ره) و رهبر حکیم و شهید انقلاب اسلامی(ره) درباره آستان قدس رضوی، به‌ویژه در زمینه اهمیت کار فرهنگی در این نهاد مقدس پرداخته‌ایم. گفتنی است در تهیه این گزارش از برخی از مطالب کتاب مزبور (آستان قدس رضوی در کلام امام و رهبری) بهره گرفته‌شده‌است.

ایران زیر سایه حضرت رضا(ع)

انگار گوشه گوشه خاک سرزمین ایران با مهر و عشق آقا و مولایمان امام رضا(ع) پیوند خورده‌است. سلطانی که بنده‌نواز است و درگاه کرمش به‌روی همه باز است. فرقی نمی‌کند فقیر باشی یا غنی، مشهور باشی یا گمنام، رئیس باشی یا مرئوس ... و... اینجا پناه همه پناهجویان است. ایران و جهان زیر سایه لطف و رحمت امام رئوف حضرت علی بن موسی الرضا(ع) قرار دارند. امام‌راحل، خمینی کبیر(ره) در این باره می‌فرمایند: «... ما و شما پیروان مکتبی هستیم که آن مکتب، ائمه هدی(ع) جریان دهنده او بودند بعد از رسول خدا(ص) و حضرت رضا(ع) که مهمان ما ایرانی‌ها هست و ما مفتخریم به‌اینکه زیر سایه ایشان هستیم، مجری این بودند...».
منبع: کتاب آستان قدس رضوی در کلام امام و رهبری، ص ۱۹ و صحیفه امام(ره)، ج ۱۳، ص ۴۲۶

آستان قدس «مرکز» ایران و همه قدرت‌ها محتاج توجه حضرت رضا(ع) هستند

حرم مطهر رضوی دریای محبت و دوست داشتن اهل بیت(ع) و به‌ویژه امام رضا(ع) است. خیلی‌ها مرکز و پایتخت معنوی و مرکز ثقل توجه همه ایرانیان را مشهد مقدس و بارگاه مطهر امام ثامن و ضامن(ع) می‌دانند. بنیان‌گذار جمهوری اسلامی

ایران، امام‌راحل(ره) در این باره می‌فرمایند: «... اصلاً مرکز ایران، آستان قدس است و ما امیدواریم که همه ما را خداوند از خدمتگزاران آستان قدس رضوی قرار بدهد... همه نیروها، همه قدرت‌ها در هر جا هستند، محتاج به توجه خاص حضرت رضا(ع) هستند. (همان، ص ۲۰ و صحیفه امام(ره)، ج ۱۶، ص ۳۸۷)

آستان قدس «دستگاه امامت» است

هر چند که در تصور برخی افراد، گروه‌ها و تشکل‌های گوناگون، آستان قدس رضوی یکی از بزرگ‌ترین نهادهای موقوفاتی اسلامی است که مدیریت نذورات و موقوفات بارگاه مطهر امام هشتم شیعیان حضرت رضا(ع) را برعهده داشته و زیر نظر تولیت (متولی) این نهاد اداره می‌شود، اما از نظر معرفتی و معنایی و با توجه به انتساب این نهاد مقدس به بارگاه مطهر امام رضا(ع) این تعریف نمی‌تواند چندان جامع و کامل باشد. رهبر حکیم و شهید انقلاب اسلامی حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی حسینی خامنه‌ای(ره) در این باره می‌فرمایند: «... واقعاً دستگاه امامت، دستگاه امامت است؛ نمی‌شود گفت که دستگاه‌کلی بن موسی الرضا(ع)، امروز فرق دارد با آن زمانی که ایشان در حیات ظاهری بودند؛ همان است فرقی نمی‌کند. این یک دستگاه معنوی است، دستگاهی الهی است که خب بحمدالله امکانات عظیم و وسیعی هم دارد و شما‌ها دارید این کار بزرگ را با تشریک مساعی انجام می‌دهید و کارهایی را انجام می‌دهید، به هر حال خدمتگزاری این بزرگوار [است]... اساس کار این است که این فکر وجود داشته باشد. (همان کتاب، ص ۲۳، بیانات در دیدار با کارکنان آستان قدس رضوی به تاریخ ۱۳۷۴/۰۵/۱۳)

کار فرهنگی، مهم‌ترین کار آستان قدس است

آستان قدس رضوی با داشتن مؤسسات، سازمان‌ها، شرکت‌ها، بخش‌ها و واحدهای مختلف و با بهره‌مندی از منابع موقوفاتی و نذوراتی، خدمات مذهبی و دینی، فرهنگی، علمی و آموزشی، اجتماعی، اقتصادی و... متنوع و گسترده‌ای را در چارچوب شرح وظایف و سیاست‌های ابلاغی از سوی تولیت این نهاد مقدس، به‌زائران و مجاوران ارائه می‌کند، اما شاید در ذهن شما هم این پرسش مطرح‌شود که مهم‌ترین کار این نهاد مقدس چیست؟ امام مجاهد و شهید(ره) در بین مأموریت‌ها و اقدام‌های گوناگونی که در آستان ملائک پاسبان رضوی در حال اجراست، مهم‌ترین رسالت آستان قدس را «کار فرهنگی» می‌دانند. ایشان در این باره بیان می‌کنند: «... ما قبالاً هم درباره کارهای فرهنگی آستان قدس، ... خدمت آقای طبسی عرض کردیم... واقعاً مهم‌ترین کار آستان قدس، فرهنگی است. اساس کار وجود مقدس علی بن موسی الرضا(ع) فرهنگی و تبلیغی بوده؛ به خراسان هم که آمدند، چقدر در این سفر مباحثات و مناظرات انجام گرفت. اگر کار فرهنگی بشود، مهم‌ترین کار آستان قدس صورت گرفته است و ارزش آن از همه کارهای خدماتی بیشتر خواهد بود. باید منتظر بمانیم تا ان شاءالله آثار شیرینش را مشاهده کنیم. (همان، ص ۲۷، بیانات مقام معظم رهبری(ره) در دیدار دسته جمعی روزهای دوشنبه در مشهد، به تاریخ ۱۳۷۵/۰۴/۱۳)»...
ار کا اصلی

تعبیر رهبر شهید(ره) از فعالیت‌های فرهنگی آستان قدس رضوی

دلم می‌خواهد معتکف کارهای فرهنگی آستان قدس بشوم

تولیدی در آستان قدس رضوی دورکن مورداهتمام رهبر شهید و حکیم(ره) انقلاب بوده است. ایشان در این زمینه تصریح می‌کنند: «... یک مؤسسه‌ای که از لحاظ جامع‌الاطراف بودن، درجه یک است، [از لحاظ] تنوع، بی‌ نظیر است و از لحاظ نفس استعداد و ظرفیت فرهنگی یکی از مراکز بزرگ محسوب می‌شود، این بایستی محصولاتش حتی از این هم بیشتر شود... بایدبیش از این بشود، باید برنامهریزی کرد و طراحی کرد برای اینکه اگر فرضاً مجله، فصلی یک بار است، نمی‌دانم سه ماه یا چهار ماه یک بار است مثلاً، این تعدادش بیشتر شود؛ روزنامه هرچه غنی‌تر بشود؛ کتاب‌ها تعدادش بیشتر بشود. (همان، ص ۵۲، بیانات در دیدار با اعضای بنیاد پژوهش‌های علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی، به تاریخ ۱۳۶۶/۰۱/۰۶)

آستان قدس یکی از بزرگ‌ترین مؤسسات فرهنگی دنیای اسلام است

رهبر فرزانه و مجاهد و شهید انقلاب اسلامی(ره) با شناخت دقیق از ظرفیت‌های بی‌ نظیر فرهنگی در آستان قدس رضوی، تعبایر، توصیه‌ها و رهنمودهای ارزشمندی را در این زمینه بیان فرموده‌اند. ایشان در یکی از سخنان و فرمایشات خود در این زمینه می‌فرمایند: «... در مورد آستان قدس، من یک جمله‌ای را عرض بکنم... می‌توان گفت، آستان قدس یکی از بزرگ‌ترین مؤسسات فرهنگی دنیای اسلام است؛ یعنی مؤسسه‌ای که در خود از قرن‌ها تجربه و کار و علم و فرهنگ و کتاب و نسخه و این چیزها داشته باشد و بعد با رشد این چند سال اخیر، به شعب گوناگونی از علم و فرهنگ نائل آمده باشد، ما کم داریم در دنیا و مطمئناً این مجموعه را می‌توان در عداد مجموعه‌های فرهنگی بزرگ دنیای اسلام قرار داد...». (همان، ص ۴۷، بیانات در دیدار با اعضای بنیاد پژوهش‌های علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی، به تاریخ ۱۳۶۶/۰۱/۰۶)

آستان قدس کار فرهنگی است. کار دینی است؛ چون این مرقد مطهر رمز و نشانه و سمبل یک عظمت فرهنگی، یک حقیقت درخشان فرهنگی است، بقیه چیزها باید پشتیبانی کند آن را...». (همان، ص ۲۸، بیانات در دیدار با اعضای بنیاد پژوهش‌های علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی، به تاریخ ۱۳۶۶/۰۱/۰۶)
... مبنای کار آستان قدس بر چیست؟ بر مسائل معنوی و فرهنگی و هدایت. همه چیزهای دیگر مقدمه و وسیله است برای اینکه این دستگاه، این فضای مقدس، بتواند قداست خودش را به مراجعانش، به آن مردیان، عاشقان، مشتاقان بدهد؛ جز برای این نیست...». (همان، ص ۲۸، بیانات در دیدار با حجت الاسلام طبسی و هیئت امنای آستان قدس رضوی، به تاریخ ۱۳۶۰/۱۱/۱۲)

دلم می‌خواهد معتکف کارهای فرهنگی آستان قدس بشوم...

قائد شهید و مجاهد امت اسلام(ره) علاوه بر اینکه خود یک شخصیت فرهنگی و دینی بودند، اما تعلق خاطر ویژه‌ای به مجموعه ملکوتی بارگاه مطهر حضرت رضا(ع) و انجام کارهای فرهنگی ثمربخش در این نهاد مقدس داشتند. ایشان در یکی از سخنان گهربار خود این گونه اظهار می‌کنند: «... بنده یک وقتی خدمت جناب آقای طبسی عرض می‌کردم که من خیلی دلم می‌خواست که این اشتغالات سیاسی و این مشاغل و این چیزهایی که حالا ما از روی باید گفت احساس وظیفه – دیگر واقعاً هیچ عامل و انگیزه دیگری توی آن نیست- اگر نداشته باشم یا آن روزی که نداشته باشم، دلم می‌خواست بیایم اینجا توی یکی از این مؤسسات فرهنگی شما، معتکف این کارهای فرهنگی آستان قدس بشوم؛ از بس واقعاً وقتی که انسان می‌بیند، اگرچه من از نزدیک هم نیامدم کارها را خیلی در همه قسمت‌هایش بازدید کنم، اما دورادور آثارش را که انسان می‌بیند، حسرت می‌خورد و احساس شوق می‌کند به اینکه یک چنین کارهایی را انجام داده، ما‌ها خب بالاخره آن ذات و جوهر حقیقی ما جوهر طلبگی است و دوست می‌داریم کارهای فرهنگی و کارهای طلبگی خودمان را...». (همان، ص ۴۸، بیانات در دیدار با مسئولین فرهنگی آستان قدس و با هیئت تحریریه روزنامه قدس، به تاریخ ۱۳۶۸/۰۱/۰۲)

■ **توجه به کیفیت محتوایی و نشریات و مطبوعات در آستان قدس**
غنا و کیفیت محتوایی در کنار توسعه‌کمی و شمارگان منشورات و مطبوعات

کتاب «تاریخ نذر رضوی»، روایت دلدادگی مردم به حضرت رضا(ع) منتشر شد

تاریخ نذر رضوی؛ بازخوانی میراثی از جنس عشق و ارادت

دقیق‌تری از نقش مشارکت مردم در تحولات آستان قدس رضوی ارائه می‌دهد. مدیرکل نذورات آستان قدس رضوی خاطرنشان کرد: تهیه این اثر برای نخستین‌بار در حوزه تاریخ نذورات حرم مطهر رضوی انجام شده و می‌تواند زمینه‌ساز پژوهش‌های تکمیلی در این عرصه باشد. گردآوری اسناد و روایت‌های تاریخی، علاوه بر کمک به محققان، برای خادمان این مجموعه نیز فرصتی فراهم می‌کند تا با نگاهی عمیق‌تر به پیشینه معنوی خدمت در بارگاه حضرت رضا(ع) بنگرند. اسماعیل زاده در پایان با اشاره به اینکه کتاب «تاریخ نذر رضوی» می‌تواند نقطه آغاز مطالعات گسترده‌تر درباره تاریخ نذر، زندگی ناذران و انگیزه‌های معنوی آنان باشد، بر ضرورت حفظ و معرفی نذر به‌عنوان یکی از جلوه‌های ماندگار فرهنگ رضوی تأکید کرد.

روایتی که به امروز می‌رسد

انتشار «تاریخ نذر رضوی» را می‌توان گامی در مسیر ثبت بخشی از حافظه تاریخی حرم مطهر دانست؛ حافظه‌ای که در آن، نام بسیاری از ناذران شاید در روایت‌های عمومی کمتر شنیده شده باشد، اما آثار نیت و مشارکتشان در بخش‌های گوناگون این آستان باقی مانده است. هر سند، هر هدیه ثبت‌شده و هر نشانی از نیت یک نادر، قطعه‌ای از یازلی است که تاریخ پیوند مردم با امام رضا(ع) را کامل‌تر می‌کند.

این کتاب همچنین می‌تواند زمینه‌ای برای پرسش‌های تازه درباره زندگی ناذران، انگیزه‌های آنان و تأثیر نذورات بر تحولات حرم مطهر فراهم آورد. از این منظر، تاریخ نذر رضوی تلاشی برای شناخت بهتر سنتی زنده است که همچنان در زندگی مردم جریان دارد. در نهایت، نذر را باید فراتر از یک هدیه یا تعهد شخصی دید؛ روایتی از امید، اعتماد و مشارکت مردمی که در طول قرن‌ها، بخشی از آرایه و عاطفه خود راه به آستان امام مهربانی‌ها سپرده‌اند. «تاریخ نذر رضوی» با ثبت این روایت‌ها، یادآور می‌شود که پشت شکوه امروز حرم مطهر ارادت نسل‌هایی از مردم حضور دارد که هر کدام به سهم خود، در ساختن و ماندگار شدن این میراث معنوی نقش داشته‌اند.

اهمیت چنین اثری در آن است که نذر را از محدودۀ روایت‌های پراکنده و خاطرات فردی فراتر می‌برد و با تکیه بر اسناد و داده‌های تاریخی، تصویری منسجم‌تر از جایگاه آن در تاریخ حرم مطهر ارائه می‌کند. بازخوانی این اسناد می‌تواند برای زائران و مجاوران، فرصتی فراهم آورد تا در کنار زیارت و تجربه معنوی حضور در حرم منور، با بخشی از تاریخ شکل‌گیری و گسترش این مجموعه نیز آشنا شوند؛ تاریخی که سهم مردم در آن، نقشی انکارناپذیر دارد.

نذر؛ بخشی از هویت تاریخی حرم مطهر

علیرضا اسماعیل‌زاده، مدیرکل نذورات آستان قدس رضوی با اشاره به اهمیت تدوین این اثر اظهار کرد: نذورات در تاریخ حرم مطهر، موضوعی گسترده است که ابعاد مختلفی از زندگی معنوی ارادتمندان به امام رضا(ع) و تحولات این مجموعه مقدس را در بر می‌گیرد، از همین رو ضرورت داشت روایت‌های تاریخی این حوزه در قالب اثری جامع گردآوری شود. وی افزود: تدوین تاریخ نذورات علاوه بر ثبت بخشی از میراث تاریخی حرم مطهر، زمینه‌شناخت بیشتر زائران و مجاوران را نسبت به جایگاه این سنت فراهم می‌کند؛ چراکه نذر در طول قرن‌ها، بخشی از مسیر ارادت و دلدادگی مردم به حضرت رضا(ع) بوده است.

مدیرکل نذورات آستان قدس رضوی با بیان اینکه کتاب «تاریخ نذر رضوی» حاصل پژوهشی موضوع‌محور است، گفت: از ویژگی‌های مهم این کتاب، ایجاد امکان دسترسی مخاطبان به مجموعه‌ای متمرکز از اطلاعات تاریخی درباره نذورات است؛ موضوعی که می‌تواند شناخت عمومی از ظرفیت‌های معنوی و هویتی حرم مطهر رضوی را افزایش دهد. اسماعیل‌زاده با اشاره به پیوند نذورات با بخش‌های مختلف حرم مطهر بیان کرد: در دوره‌های مختلف تاریخی، نذورات با حوزه‌هایی همچون توسعه اماکن متبرکه، روشنائی، فرش، مهمانسرا و نگهداری آثار ارزشمند ارتباط داشته است و بررسی این موضوعات، شناخت

این بارگاه می‌یابد و آن دیگری، با نیتی خالصانه، بخشی از داشته‌هایش را به این آستان تقدیم می‌کند. حاصل این نیت‌های فردی، در گذر زمان، بخشی از میراث جمعی حرم مطهر رضوی شده است؛ میراثی که در کنار جلوه‌های معنوی، ردپای زندگی مردم، باورهای آنان و مشارکتشان در اداره و توسعه این مجموعه مقدس را نیز در خود دارد.

از نیت‌های قلبی تا اسناد تاریخی

نگاهی به اسناد تاریخی آستان قدس رضوی نشان می‌دهد که نذر، سابقه‌ای دیرینه در حرم مطهر دارد. این سنت پیشینه‌ای فراتر از تاریخ اسلام دارد و قرآن کریم نیز به آن اشاره کرده است. اسناد برجای مانده از حرم مطهر رضوی، تصویری مستند از نذورات مردم در دوره‌های گذشته ارائه می‌دهد. از جمله، اوراقی متعلق به سال ۱۰۱۳ قمری که در آن‌ها مشخصات هدایا و خیرات تقدیمی و حتی نیت ناذران ثبت شده است. این اسناد، افزون بر ارزش تاریخی، دریچه‌ای به جهان ذهنی و معنوی مردمانی می‌گشایند که ارادت به امام رضا(ع) را در عمل و زندگی روزمره خود معنا کرده‌اند.

با گذشت زمان، شیوه اداره نذورات نیز دستخوش تغییر شد. در دوره‌هایی از تاریخ، این حوزه ساختاری متفاوت داشت و از دهه ۱۳۵۰ شمسی، همزمان با تحولات اداری آستان قدس رضوی، شکل سازمان یافته‌تری پیدا کرد. از سال ۱۳۵۳، ساختار اداری نذورات شکل گرفت و پس از پیروزی انقلاب اسلامی، این بخش در قالب مجموعه‌ای مستقل و زیر نظر تولیت آستان قدس رضوی، به فعالیت خود ادامه داد.

کتابی برای روایت تاریخ نذر رضوی

این کتاب «تاریخ نذر رضوی» تلاشی برای گردآوری و بازخوانی این میراث تاریخی است؛ اثری که از سوی اداره کل نذورات آستان قدس رضوی منتشر شده و می‌کوشد ابعاد مختلف این سنت و نقش آن را در تحولات حرم مطهر بررسی کند. این کتاب به قلم سیدمصطفی بهشتی و با پژوهش زهرا زنگنه تدوین شده و انتشارات به‌نشر آن را منتشر کرده است.

